

Huseyin Türkmén, TÜRKIYE KÜTÜPHANELERİ YAZMA ESERLER KATALOGLARI 1923-2006: Kitabevi, 263. str. İstanbul, 2010.

Rukopisi pohranjeni u bibliotekama Turske predstavljaju kulturne riznice, koje osim istraživača iz Tursko-Islamskog svijeta, redovno privlače pažnju i akademskih djelatnika i istraživača sa Zapada. Kao rezultat toga u zapadnim zemljama do sada su realizirani brojni naučni projekti koji su bazirani na predstavljanju i objavljivanju rukopisa u bibliotekama širom Republike Turske. Najupečatljiviji primjer za to jeste podatak da je prva naučna valorizacija djela *Keşfu'z-zunun* autora Katiba Čelebija izvršena u periodu od 1835. do 1837. godine u Leipzigu. Istoimeno djelo je u muslimanskim zemljama prvi put objavljeno u Istanbulu 56 godina nakon pomenutog izdanja.

Štampanje kataloga koji će istraživačima približiti sadržaj rukopisa koji se čuvaju u bibliotekama Turske počelo je u 19. stoljeću, istovremeno kada i na Zapadu. Aktivnosti na ovome planu pokrenute su u periodu Osmanskoga carstva a nastavljene u periodu Republike Turske. Mada se interes za valorizaciju rukopisa u Turskoj javio dosta rano, do danas nije poznat ni njihov ukupan broj, niti je sačinjen zajednički inventar naslova i autora. Prema posljednjim istraživanjima u slučaju da se aktivnosti na ovome planu nastave postojećom dinamikom, za utvrđivanje osnovnih bibliografskih podataka rukopisa u institucijama unutar Republike Turske biti potrebno 150-200 godina, a za njihovu potpunu katalogizaciju između 600 i 800 godina.

U cilju analiziranja dosadašnjih aktivnosti na polju katalogizacije rukopisa, nedavno se pojavila publikacija pod nazivom *Türkiye Kütüphaneleri Yazma Eserler Kataloqları 1923-2006*, autora Huseyina Turkména (Katalozi rukopisa u biblioteka Turske 1923-2006). Ona je obuhvatila:

1. sačinjavanje objedinjene bibliografije svih kataloga rukopisa objavljenih od nastanka Republike Turske,
2. utvrđivanje metodologije izrade postojećih kataloga,
3. utvrđivanje uzroka nedostatka kvalitete i sporosti njihove izrade i
4. sačinjavanje prijedloga za realizaciju ovih aktivnosti u što skorijem roku.

Ova studija je za početnu tačku predvidjela godinu proglašenja Republike Turske, to jeste 1923., te završava sa 2006. godinom, kada je započelo ovo istraživanje. U okviru projekta nije izvršena detaljna analiza svih publikacija, članaka u časopisima, magistarskih ili doktorskih teza i drugih radova u vezi sa rukopisima u periodu 1923-2006, jer *Bibliografija radova o rukopisima u bibliotekama Turske*, koja je štampana 1995. Godine, pokazuje koliko vreme-

na i različitim resursa bi takva vrsta istraživanja podrazumijevala. Stoga je ova studija bazirana na nekoliko principa:

1. Istraživanje obuhvata samo kataloge štampane u Turskoj i to one koji podrazumijevaju kolekcije koje su smještene u bibliotekama Turske.

2. Nije vršena podjela na osnovu jezika ili bilo koje druge teme prilikom izbora kataloga.

3. Istraživanje ne obuhvata prospekte, kataloge izložbi i promotivne materijale u obliku članaka u časopisima, obavijesti i sl., bez obzira na količinu teksta ili druge karakteristike iz prostog razloga što su predviđeni za posebnu upotrebu, što nisu publikovani i što nisu prošli kroz valjan proces recenziranja.

Radi utvrđivanja djela koja će biti tretirana ovom studijom korištene su brojne biblioteke, baze podataka i bibliografski izvori. U tom smislu su prevashodno određene ključne riječi koje su bile polazište istraživanja. U ovome slučaju to su bile riječi „Yazma“, „Elyazma“ i „Katalog“. Izvršeno je pretraživanje slijedećih baza podataka i bibliografskih izvora:

1. Bibliografija Turske (u elektronskom obliku)
2. Bibliografija članaka Turske (u elektronskom obliku)
3. Baza podataka magistarskih i doktorskih radnji YÖK-a (u elektronskom obliku)
4. Baza podataka magistarskih i doktorskih radnji i publikacija ISAM-a (u elektronskom obliku)
5. Zbirni katalog Yordam Univerziteta Bahçeşehir (u elektronskom obliku)
6. Bilten Udruženja bibliotekara Turske i Izdanja Bibliotekarstva Turske (1952-2000)
7. Radovi na univerzitetima iz oblasti stare turske književnosti: Sabrane magistarske i doktorske radnje, izdanja, vijesti 1990-2005 / Hatice Aynur
8. Biblioteke rukopisa u Turskoj i bibliografije štampane u ovim bibliotekama u vezi sa rukopisima

Osim gore spomenutih izvora, izvršena je i pretraga elektronskih kataloga slijedećih biblioteka:

1. Istanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı
2. Biblioteka ISAM
3. Nacionalna Biblioteka Turske
4. Biblioteka Süleymaniye
5. Biblioteka Univerziteta Istanbul
6. Biblioteka Univerziteta Marmara
7. Biblioteka Univerziteta Boğaziçi
8. Biblioteka Univerziteta Ankara
9. Biblioteka Univerziteta Hacettepe

Prilikom istraživanja uočen je i nedostatak štampanih bibliografija na ovu temu. Najtemeljitiya bibliografija u tom smislu je gore spomenuta bibliografija koja je sačinjena pod uredništvom prof. Dr. Ekmeleddin Ihsanoglua. Drugi značajan izvor je stručni članak Hatidže Aynur u kome je izvršena analiza kataloga rukopisa na turskome jeziku štampanih u periodu 1989-2000.

U prvome poglavlju publikacije tretira se historijat katalogizacije rukopisa od osmanskoga perioda do danas i „*Bibliografija kataloga u periodu Republike*“. Pomenuta Bibliografija je sačinjena hronološki uz predstavljanje nekih djela koja zbog gore navedenih razloga nisu činila osnovu istraživanja. Osim toga, smatrajući da će biti od koristi istraživačima, uvršteni su i objavljeni katalogi u periodu od januara 2007. do oktobra 2009. godine, premda ni oni nisu bili tema rada.

U drugome poglavlju pojedinačno se tematiziraju katalogi i to u dva dijela; u prvome dijelu obrađuju se institucije koje su se bavile procesom katalogizacije a u drugom aktivnosti koje su provodili pojedinci. Prilikom predstavljanja i analize kataloga slijeden je slijedeći princip:

Prvo su navedene oznake za bibliografske jedinice u katalogu i njihov sadržaj. Potom je naveden opseg i sadržaj kataloga, te metodološki raspored jedinica unutar kataloga. Na kraju se nalaze komentari i analize kataloga, njihove prednosti i nedostaci.

U trećem poglavlju se tragom provedene analize pojedinih kataloga donose generalni zaključci u vezi sa procesom katalogizacije. Donose se statističke analize i prijedlozi kako da se ovaj proces kvalitativno i kvantitativno ubrza i podigne na veći naučno-istraživački nivo.

Na kraju autor navodi 14 tabela i grafikona, kako bi se zaključci istraživanja pokazali na što slikovitiji način.

U poglavlju *Izvori* ne navode se izdanja koja su tretirana u 2. poglavlju djela. Umjesto toga navode se drugi izvori korišteni prilikom istraživanja te izdanja, stručni članci, magistarske ili doktorske radnje i druge publikacije koji nisu tretirane zbog pomenutih metodoloških razloga.

Autor mr. Huseyin Turkmen radni vijek proveo je baveći se istraživanjem orijentalnih rukopisa u nekoliko renomiranih naučnih i obrazovnih ustanova, kao što su, Univerzitet u Istanbulu, odjel za rijetku i unikatnu bibliotečku građu i muzej, biblioteka IRCIC-e, te od 1997. godine u Upravi za biblioteke i muzeje grada Istanbula (Ataturk Kitapligi) na odjeljenju za rijetku bibliotečku građu. Ovo djelo je rezultat njegova dugogodišnjega rada na katalogizaciji orijentalnih rukopisa, te se nadamo da će slična istraživanja i publikacije biti urađene i u vezi sa katalogizacijom orijentalnih rukopisa u Bosni i Hercegovini.

Hamza Lavić